

Ryszard Przymusiński, Autton Norman

"The Pastoral Care of the Mentally Ill", Autton Norman, London 1969 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 48/3, 223-224

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cję danych Objawienia i tradycji chrześcijańskiej, wykorzystanie dorobku nauk empirycznych, wiele konkretnych wskazań odnośnie wartości moralnej różnych rodzajów działań seksualnych. Niewystarczająca baza nauk empirycznych i jednostronna interpretacja ich rezultatów, pominięcie roli Kościoła w interpretacji Pisma św., niezrozumienie sakramentu małżeństwa i eschatycznego ukierunkowania życia człowieka, relatywizm i subiektywizm ocen moralnych oraz rozdział między „porządkiem idealnym” a „światem rzeczywistym”, w którym obowiązują mniejsze wymagania i do którego zwyczajów trzeba się dostosować — wszystko to stwarza klimat permissywności seksualnej, przykrywanej nieraz powodzią pięknych i pobożnych słów. Odnosi się wrażenie, że ta permissywność jest nie tyle wynikiem analiz, co założeniem książki: ułatwić ludziom życie, uwalniając ich od norm, których zachowanie wymaga wyrzeczenia. Chrystus nauczał jednak czegoś przeciwnego.

o. Władysław Skrzydlewski OP, Kraków

Autton NORMAN, *The Pastoral Care of the Mentally Ill*, London 1969, S.P.C.K., s. 198.

Omawiana pozycja stanowi praktyczny podręcznik mający służyć duszpasterzom w pracy nad psychicznie chorymi. Choroba umysłowa jest traktowana przez autora szeroko jako wszelkiego rodzaju zaburzenie psychicznego funkcjonowania człowieka. W konsekwencji omawia autor nie tylko sposoby pracy duszpasterskiej nad psychotykami, lecz również metody postępowania względem alkoholików, narkomanów, a nawet cierpiących na dolegliwości psychosomatyczne. W publikacji omawia kolejno: stosunek Kościoła do psychicznie chorych, rolę kapłana jako doradcy duchowego, zadania kapłana wobec ludzi cierpiących na schorzenia psychosomatyczne, jego rolę duszpasterską w odniesieniu do neurotyków i psychotyków, różne metody leczenia psychiatrycznego, sposoby współpracy między kapłanem a psychiatrą oraz specyfikę duszpasterskiego posługiwania chorym i udzielania im sakramentów.

W rozdziale na temat stosunku Kościoła do psychicznie chorych analizuje autor poszczególne objawy chorobowe, zmiany w zachowaniu spowodowane chorobą, wskazuje na fakt zmniejszonej odpowiedzialności moralnej u cierpiących na zaburzenia psychiczne i pomocniczą rolę Kościoła w przezwyciężaniu skutków choroby. Rola ta wydaje się być szczególnie znacząca w warunkach, gdzie Kościół ma możliwości bezpośredniej współpracy z rodzinną choroba i zakładem leczniczym.

Rozdział drugi traktuje o kapłanie doradcy i powierniku chorych. Autor wychodząc z założenia, że zadaniem kapłana jest nie tylko przepowiadanie Słowa i udzielanie sakramentów św., lecz również troska o duszę chorego wskazuje na odrębne od psychoterapii sposoby niesienia pomocy chorym. Rozdział ten kończy podanie wzoru formularza, który po wypełnieniu może stanowić dla duszpasterza pomoc w aktualnym rozeznaniu stanu chorego i odpowiednim potraktowaniu go ze strony duchowego.

Następujące trzy rozdziały książki omawiają kolejno stan chorych psychosomatyków, neurotyków i psychotyków. Autor poddaje analizie poszczególne jednostki chorobowe podając jednocześnie wnioski i praktyczne wskazania, w jaki sposób kapłan winien odnosić się do tych chorych oraz pomagać im w rozwiązywaniu narosłych problemów, związanych ze specyfiką choroby. W rozdziale na temat stosunku kapłana do psychiatry autor wskazuje na wspólne problemy występujące w pracy obu tych grup zawodowych i na konieczność ich współpracy dla dobra pacjenta. Szczególnie istotne w dają się być praktyczne wskazówki, w jaki sposób psychiatra może być pomocny kapłanowi, a kapłan psychiatrze. Rozdział dotyczący leczenia ps

chiatrycznego ma na celu zaznajomienie kapłanów z różnymi metodami leczenia psychoterapeutycznego (psychoanaliza, narkoanaliza, terapia grupowa, zajęciowa i behawioralna), farmakologicznego i fizykoterapeutycznego (terapia wstrząsowa, leukotomia). Rozdział o udzielaniu sakramentów św. podaje szereg praktycznych wskazań dotyczących przepowiadania Słowa, sakramentu pokuty, Komunii św. i sakramentu chorych. Całość publikacji kończy bibliografia, która zawiera podstawowe prace traktujące obszerniej o zagadnieniach zawartych w książce, słownik terminów psychiatrycznych i psychologicznych użytecznych w pracy kapłana oraz indeks nazwisk i indeks rzeczowy.

Wywody i propozycje autora przedstawione są w sposób jasny i wyczerpujący. Jego wypowiedzi wskazują na dobre opanowanie teoretyczne tematu i olbrzymie doświadczenie praktyczne. Autor oznacza się ponadto umiejętnością syntetycznego ujmowania zagadnień i dużym zmysłem popularyzatorskim.

Zę względu na: 1. zupełny brak w rodzimej literaturze przedmiotu publikacji o tym charakterze (nieliczne prace zajmują się zagadnieniem zmniejszonej odpowiedzialności moralnej u neurotyków lub wpływem psychoz na ważność aktów kościelno-prawnych), 2. wzrastającą liczbę psychicznie chorych w Polsce i wynikającą z tego faktu olbrzymią wagę społeczną poruszanych w książce problemów oraz 3. potrzebę uczulenia księży na zaburzonych psychicznie ludzi i konieczność odrębnego ich traktowania duszpasterskiego, omawiana pozycja zostanie z pewnością przyjęta przez duchowieństwo z dużym zadowoleniem. Książka może stać się również źródłem nowych inspiracji dla środowiska psychologów klinicznych i psychiatrów polskich.

ks. Ryszard Przymusiński SJ, Warszawa

Heinrich DÖRING, *Abwesenheit Gottes. Fragen und Antworten heutiger Theologie*, Paderborn 1977, Verlag Bonifacius-Druckerei, s. 446.

Książka powstała w latach 1969—70, gdy teologia żywo zajmowała się tym samym problemem Boga. Ściśle biorąc, autor porusza zagadnienie mówienia Bogu, które jest zawsze aktualne, gdyż każde pokolenie stara się wyrazić swoją wiarę w Boga odpowiednim dla siebie językiem, a teologów zajmuje stanowisko wobec tego faktu.

Grożą jej jednak przy tym dwa niebezpieczeństwa. Zdarza się, że teologia nie przyjmuje do wiadomości kategorii myślowych sobie współczesnych wycofuje się do własnego językowego getta, skutkiem czego nie ukazuje obecności Boga w świecie. W innych wypadkach natomiast zanadto ulega tym kategoriom, na skutek czego z kolei nie potrafi należycie ukazać Bożej transcendencji.

Idąc za tą myślą przewodnią ujmuje autor poglądy współczesnych teologów w pięciu zasadniczych grupach, z których każda ma za sobą pewne słynne nazwiska. Karl Barthe utrzymuje, że istnieje całkowita przepaść, przepaść między Bogiem a człowiekiem, przez co Bóg zostaje odsunięty od świata, a więc pojmowany jest jako całkowicie w nim nieobecny. Przewodnie Bullmann twierdzi, że o Bogu można mówić tylko w kategoriach egzystencjalnych, w związku z istnieniem człowieka i jego wiarą. Ta interpretacja egzystencjalna grozi niebezpieczeństwem utożsamienia Boga z człowiekiem. Z kolei Tillich chcąc uniknąć teizmu mówi, że „Bóg jest egią istnienia”, ale to znowu prowadzi do swoistego rodzaju panteizmu. Van Buren, Altizer i inni głoszą, że istnienie Boga w świecie jest nie sprawdzalne i socjologicznie niepotrzebne, przez co głoszą tak zwaną „mierć Boga”. Wreszcie Molmann widzi Boga przede wszystkim w ka-